

סימנים וסגולות: איך תפוח מחולל שנה מבורכת?

איך זה עובד? מה קיצור הדרך בו תפוח מבטיח שנה מתוקה? הרי גורל השנה הבאה הוא עניין רציני שנקבע לפי דין ומשפט יסודי בשמים בהתאם למעשינו הטובים ומי שיש לו מה לעשות בעולם - יהיה פה ולהיפך ח"ו. איך תפוח חוסך את התהליך ומכריע גורלות? ואם אדם יאכל ארגז תפוחים תהיה לו שנה יותר טובה?!

ב"ה | ראש השנה | תשפ"ו

פה ולהיפך ח"ו. איך תפוח חוסך את התהליך ומכריע גורלות? ואם אדם יאכל ארגז תפוחים - תהיה לו שנה יותר טובה?!. ובכלל, הרי כל עם ישראל אוכל תפוחים בראש השנה ולא כל עם ישראל זוכה לשנה טובה?.

מקור אכילת הסימנים הוא בגמרא:

1. **כריתות ה,ב:** אמר אביי: עכשיו שאמרת ש'סימנא מיל' - תא היא', יאכל בתחילת השנה קרא [דלעת] רוביא [שעועית] כרתי [לוף] סילקא [תרד] ותמרים.

מנהג ישראל להרבות בסימנים שונים וניתן לסווג את כלל הסימנים לשני סוגים: א. כאלו **שהשם** שלהם מסמל סימן טוב, כמו "קרא" כדי "שייקרעו שונאינו". ב. כאלו **שהטעם** או **הצורה** מסמלים סימן טוב, כמו הדבש שטעמו מתוק, גרעיני הרימון שהם מרובים והתפוח שמבורך בכמה סגולות.

שולחן ערוך סימן תקפג,א: כשיאכל רוביא יאמר: יהי רצון שירבו זכויותינו. כרתי - יכרתו שונאינו. סלקא - יסתלקו אויבינו. תמרי - יתמו שונאינו. **הגהת הרמ"א:** ויש נוהגים לאכול תפוח מתוק בדבש ואומרים: "שתחדש עלינו שנה מתוקה". ויש אוכלים רימונים ואומרים: "נרבה זכויות כרתי-מון".

הסימן המפורסם בין סימני ראש השנה הוא ככל הנראה התפוח בדבש. הבן איש חי נותן טעם מעניין לכך שמביאים דווקא תפוח ולא פרי טעים אחר.

הדרך הנכונה לפתוח שערי שמים היא לעשות את המעשה הנכון בזמן הנכון. כשאנחנו פונים אל הקב"ה בזמן שהשערים פתוחים ועושים את המעשה המדויק להמשיך את השפע שזקוקים לו - אפשר לחולל ניסים וישועות משני חיים.

דוגמה: יוסף ספרא היה הבנקאי העשיר בעולם ומגדולי הנדבנים היהודיים. הוא ורעייתו ויקי, לא זכו לילדים במשך שנים והחלו לא נתן להם מנוח. כשספרא הכיר את הרב יוסף וויינברג, מגייס הכספים של חב"ד מניו יורק, הוא הפציר בו לבקש מהרבי ברכה עבורו. הרב וויינברג ביקש והרבי בירך.

אבל ספרא, כמו בנקאי אמיתי, תבע את מועד הפירעון: "מתי תתקיים הברכה?". וויינברג שאל את הרבי, האם יוכל להבטיח כי הברכה תתקיים השנה? הרבי סירב: "למה להתחייב תוך שנה?".

חלף זמן וביום ל"ג בעומר - יום הידוע בחב"ד כמועד מסוגל לישועה לילדים - הרבי פנה לוויינברג והורה לו לתת צדקה לזכות הזוג ספרא. כעבור זמן קצר, הגברת ספרא התבשרה שהיא בהיריון ובהמשך נולדו ארבעה ילדים. כך שהשילוב בין הזמן הנכון והמעשה הנכון לישועה הזו חולל נס.

רבותינו גילו לנו סוד נפלא: ראש השנה הוא הראש והמוח של השנה ובו מכריע הקב"ה את הגורל של כולנו לטובה ולברכה. עלינו לקיים "סימנים" מיוחדים המסמלים את הטוב שאנו זקוקים לו, כדי להמשיך את השפע הנכון בזמן הנכון.

היום אנו רוצים לברר את סוד סימני ראש השנה: איך זה עובד? מה קיצור הדרך בו תפוח מבטיח שנה מתוקה? הרי גורל השנה הבאה הוא עניין רציני שנקבע לפי דין ומשפט יסודי בשמים בהתאם למעשינו הטובים ומי שיש לו מה לעשות בעולם - יהיה

בן איש חי ניצבים (שנה ראשונה) ד: כי התפוח יש בו שלוש הנאות: טעם, מראה וריח, ובכך הוא סימן טוב לשלש בקשותינו: בני, חיי ומזוני. עוד נראה לפי המובא בזוהר פרשת שמיי כי 'תפוח מפיג את היין' וגורם שלא תזיק השכרות, וידוע שהיין מסמל את הגבורות ולכן התפוח ממתק הגבורות.

רבנו הזקן מוסיף טעם לגבי הטיבול בדבש ולא בכל ממתיק אחר:

תורה אור שמות קז,א: פעולת הדבש שמהפך ממר למתוק ... דהיינו שברוב הימים מאד ייהפך הדבר הנטמן בו לדבש ממש (עד שכתב הרא"ש פ"ו מברכות כי חתיכת איסור שנפלה לתוך דבש, אינה אוסרת את הדבש משום שבמשך הזמן היא נעלמת בתוך הדבש) ... ועיקר הטעם הוא מפני שבדבש יש גבורות גם כן ... והוא מבחינת גבורות שבחסד [תוקף החסד], על כן ... כשהוא בתגבורת גדול (במשך זמן ארוך), הוא מתגבר על אותו הדבר והופכו לדבש¹.

כך ששילוב התפוח בדבש הוא סגולה לכל מה שמבקשים: התפוח רומז לברכה בבני, חיי ומזוני. ואילו טיבול התפוח בדבש מוסיף את ההתגברות על העיכובים בקבלת השפע. כך שאם נגזר חלילה השנה ההיפך, הדבש נושא את הכוח להפוך את הגזירה הרעה.

כשם שאוכלים סימנים טובים שונים, כך נזהרים מאכילת סימנים העלולים לבשר רע חלילה:

רמ"א שם: יש מדקדקים שלא לאכול אגוזים, שאגוז בגי' מטרייה "חט(א)"².

וכל אחד תמה, כיצד תפוח גובר על הדין והמשפט? ידועים דברי הגמרא ש"בינונים תלויים ועומדים כל עשרת ימי תשובה עד כפרת יום הכיפורים" וכאן אומרים שהחיים פשוטים כמו תפוח?!

המעשה הבא ממחיש את המורכבות של הסימנים: כמה מתלמידי האדמו"ר מקוצק שוחחו אודות דברי הרמ"א הלל, שבראש השנה נוהגים שלא לאכול "אגוזים", שכן "אגוז" הוא בגימטריה "חט(א)"³. בדיוק כנגד האדמו"ר אל החרד ואמר: "אל תשכחו שגם המילה 'חטא' היא בגימטריה 'חטא' ולכן ראוי בראש השנה להימנע מן העוונות..."

האגדה מספרת על אדם שפרצו לביתו גנבים ונגנבו לו הדולרים

שקיבל מהרבי מלובאוויטש לברכה והצלחה. הוא שאל את הרבי, האם מדובר בסימן רע? הרבי השיב שזה סימן שצריך להקפיד לנעול את הדלת כשיוצאים מהבית...

התמיהה עולה: האם לא עדיף להתחזק בקיום המצוות במקום לאכול תפוחים?!

ב. טרם נחקר את הטעם הנכון בבסיס הסגולות, נדחה את הטעם הלא נכון. היו זמנים בהם הסגולות בראש השנה נועדו לברר ולצפות איזו שנה תהיה. הסימנים לא נועדו לחולל שנה טובה, אלא לברר את מה שכבר נגזר. להטיל מטבע ולחקור דרכי שמים כדי לחקור מה מצפה בשנה הבאה.

העתיד הוא הנעלם הגדול ובצמתיים רבים בחיים, אדם מבקש לברר באיזו דרך ללכת ומהי צופנת לו: האם להסכים לשידוך הזה? האם לבחור בעבודה חדשה? לעבור דירה וכו'. כבר מקדמת דנא אנחנו מוצאים אנשים גדולים שעושים סימנים כדי לצפות את הדעה העליונה ולברר כיצד עליהם לנהוג.

אליעזר עבד אברהם ממתין לנערה ואין לו מושג במי מדובר. רבקה הייתה נערה יראת שמים בלי וואטסאפ ופרופיל בפייסבוק ולא היה לו דרך לזהות אותה. אליעזר עושה סימן: אם אבקש ממנה מים והיא תאמר "שתה וגם לגמליך אשקה" - אדע שאותה הועיד האלוקים לעבדך. ויהי טרם כילה לדבר והנה רבקה יוצאת וכדה על שכמה ועונה לו בדיוק כפי שציפה.

בספר שמואל א פרק יד מופיע בירור נוסף: בעיצומה של מלחמת פלישתים, התחבאו לוחמי ישראל בתוך המערות ופרצו אל מרחב המלחמה. היה חשש גדול לצאת להילחם מתוך חוסר ידיעה על מוכנות הפלישתים למלחמה. יהונתן בן שאול לקח את הנער ששימש אותו ואמר לו בוא נעלה אל מחנה הפלישתים ונעשה אות: אם יקראו "דומו עד הגיענו אליכם" - סימן לא להתקרב, אך אם יאמרו "עלו אלינו" - סימן שנתנם ה' בידינו. הפלשתים הזמינו אותם לעלות ויהונתן ראה סימן כי נתנם ה' בידם ועלה והיכה בהם.

בהמשך הדורות, הגמרא מספרת (חולין צה) על החכמים שכאשר עמדו בפני ספקות, היו מבקשים מילד שיאמר להם פסוק או פותחים בעצמם ספר קודש ומקבלים החלטה על פי הכתוב בו. רבי יוחנן רצה לצאת מארץ ישראל לכבל כדי לבקר את האמורא שמואל. הוא פנה לילד וביקש ממנו לומר פסוק והילד ציטט פסוק מספר שמואל: "ושמואל מת". רבי יוחנן הבין כי אינו אמור לצאת מארץ ישראל. בהתאם לכך, ידועה דרך הבחינה הקרויה בשם "גורל הגר"א", בה נקטו יהודים בזמן המלחמה וקיבלו החלטות של חיים ומוות (ראו בהערה סיפור מופלא⁴).

1 הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסון מקשר זאת למהות היום של ראש השנה: עניינו יום הדין ומטרת הסימנים היא למתק את הדינים, שיהפכו לחסדים. הדבר נרמז בכך ש"ראש השנה" הוא בגימטריה 861, שהוא עשר פעמים שם "אלוקים", מידת הדין, ועוד אחד שהוא היפוך הדין לרחמים.

2 להעיר ש"אגוז" הוא גם בגימטריה "טוב". אולם מובא בספרים שהיות שהוא גם בגימטריה "חטא" - נזהרים.

3 זיהוי שיירת הל"ה לפי גורל הגר"א: בחודש שבט תש"ח יצאה שיירה של 35 לוחמים מהפלמ"ח כדי להעביר ציור ליישובי גוש עציון. היישובים עמדו תחת מצור ערבי ולא קיבלו שיירות תגבורת. לפנות בוקר התגלתה השיירה ואלפי ערכים הקיפו והרגו את כולם. אחרי המלחמה פעל הרב גורן לזהות את הגופות ולקבור אותן, אך 12 גופות לא זוהו. בני המשפחות פנו אל הרב אריה לוין ועל פי גורל הגר"א שערך, הוא זיהה את כולם.

ראו כאן את הסיפור המופלא: <https://www.youtube.com/watch?v=4wAS4H8vvQg>. למשל, הפסוק הראשון שעלה היה בספר יהושע: "וממטה בנימין בגורל", הוא החייל בנימין בוגוסלבסקי וכן הלאה.

נושבת בו רוח: אם האור מושך את השמן עד סופו - יידע שיוציא שנתו.

אמנם אלו בוודאי אינם הסימנים שאנו נוהגים בהם. גמרא אחרת שוללת את התרגילים הללו, משום שהם עלולים להפחיד את האדם ולהרע את מזלו.

כריתות שם: ואין זה מנהג נכון, שמא תחלש דעתו ויורע מזלו.

הסימנים שאנו עושים בראש השנה נועדו למטרה אחרת והשאלה מהי.

ג. השל"ה הקדוש כותב כי הסימנים נועדו עבורנו ולא עבור הקב"ה. הסימנים אינם פועלים דבר בדין למעלה, אלא נועדו לעורר את האדם לשים לנגד עיניו שהיום יום הדין וגורלו מוכרע היום בכל הפרטים עליהם רומזים הסימנים. לכן אם יתעורר כתוצאה מהסימנים לבקש בתפילה על אותם עניינים - ייכתב וייחתם לטובה. ואם לא יבקש - התפוח לא יפתור את הבעיה.

לפני כמאה שנה היה באמריקה רב חשוב בשם "גדליהו סולברסטון". הוא היה מחבר פורה וכתב עשרות ספרי דרשות. בספרו "כסף נבחר" (א, כה) הוא מביא משל יפה: עשיר אחד יצא עם העגלון לנסיעה ארוכה. אחרי כמה ימי רכיבה הם עצרו ליד חנות לבעלי חיים והעשיר חזר עם כלוב זעיר ובו ציפור קטנה. העגלון התפלא על הנסיעה הארוכה עבור ציפור, אך העשיר אמר לו בהתפעלות: "זה הזמיר, זה ציפור הזמיר", כאילו די בהזכרת שמה כדי להסביר הכול. העגלון שאל מה מחירה והעשיר נקב בסכום עצום של חמש מאות דינרים.

העגלון סבר כי הציפור הזו בעלת טעם מיוחד שראוי לשלם עליה סכום כזה. הוא חזר הביתה וסיפר לאשתו בהתלהבות כי העשיר קנה ציפור קטנה בחמש מאות דינרים וכנראה שטעמה הוא כטעם גן עדן. "אשתי היקרה, אדם חי רק פעם אחת, הבה נוציא את כל חסכונינו ועוד נלווה כספים רבים ונקנה את הציפור ונזכה פעם אחת לטעום מהחיים הטובים".

אמרו ועשו, הוציאו את כל כספם, קנו את הציפור היקרה, בישלו וטגנו אותה ובלב רוטט ישבו לאכול ממנה. אך טעמה היה כטעם סוליה יבשה.

כועס ומאוכזב הלך אל הגביר לשאול האם לא בישלו את הבשר לפי המתכון הנכון? צחק הגביר: "הציפור הזו לא נועדה לאכילה אלא להקשבה. זאת ציפור שיר כשרונית שמזמרת באופן ערב ואני יושב ומתענג לקול שירתה".

כך הסימנים בראש השנה לא נועדו לתת טעם טוב בפה, אלא לעורר את האדם להקשבה להם. טעם הפירות מזכיר לשאת תפלה "שיירבו זכויותינו כרימון" ו"יכרתו שונאינו".

3. של"ה ראש השנה עמוד הדין: אין שום רמז באכילת הפרי, רק הוא סימן שיזכיר האדם ויתעורר בתשובה ויתפלל על הדבר הזה, רצונו לומר שכששם רוביא על שול-

עם זאת, הרמב"ם שולל בחריפות את הסימנים כדרך לקבלת החלטות ורואה בהם איסור "מנחש" כדרך האמורי. מה שאליעזר ויהונתן נהגו כן, צריך לומר כמובא ברש"י ותוספות חולין צה, ב, שאליעזר לא התכוון לסמוך על הסימן והיה מברר על הנערה בדרך הטבע, ורק עשה סימן כדי לזרז את עצמו. כך יהונתן עשה לשכנע את נערו לצאת לקרב. אבל לקבל החלטות לפי סימן הוא איסור דאורייתא.

2. רמב"ם עבודה זרה יא: אין מנחשין כעכו"ם, שנאמר 'לא תנחשו'. כיצד הוא הנחש, כגון אלו שאומרים הואיל ונפלה פתי מפי או נפל מקלי מידי איני הולך למקום פלוני היום, שאם אלך אין חפציי נעשים ... וכן המשים סימנים לעצמו אם יארע לי כך וכך אעשה דבר פלוני ואם לא יארע לי לא אעשה, כאליעזר עבד אברהם ... הכל אסור וכל העושה מעשה מפני דבר מדברים אלו לוקה.

אמנם דברי הרמב"ם תמוהים מאוד, שהרי פשטות הדברים היא שאליעזר ויהונתן פעלו על פי הסימן וראו בו דרך גילוי מלמעלה? לכן הר"ן מחלק חילוק יסודי ובהיר:

איסור התורה מדבר בסימנים סתומים, שאין קשר בינם ובין הנושא המדובר - זולת החלטה של "חכמי האמורי" שהמציאו כי הדבר מהווה סימן. למשל, אין כל קשר בין חתול שחור שעובר ברחוב ובין סימן לכך שראוי להימנע מביצוע עסקה הבוקר. לעומת זאת, הסימנים שעשו אליעזר ויהונתן היו סימנים הגיוניים ומסתברים בשכל.

אליעזר סבר שהכלה של יצחק אמורה להיות טובת לב ולכן בחן את טוב לבה בכך שתאמר "שתה וגם לגמליך אשקה". יהונתן רצה לבחון את מוכנותם של הפלישתים למלחמה ולכן אמר כי אם יציעו לעלות אליהם, הדבר מהווה סימן שהם אינם ערניים ודרוכים וניתן לפגוע בהם. כך החכמים חיפשו פסוק השייך ונוגע לעניין אותו רצו לברר.

ר"ן חולין צה, ב: הנחש שאסרה תורה הוא התולה את דבריו בסימן שאין הסברא נותנת שיהיה בו גרם תועלת לדבר או נזק, כמו פתי נפלה מידי או צבי הפסיק לו בדרך - שאלו וכיוצא בו הם מדרכי האמורי. אבל הלוקח סימנים בדבר שהסברא נודעת שהם מורים תועלת הדבר או נזק - אין זה נחש ... אלא מנהגו של עולם. וזה מה שעשו אליעזר עבד אברהם ויהונתן בן שאול.

לכן אדם שעומד לפני התלבטות האם לקבל עבודה חדשה ובדרך לראיון העבודה ראה חתול שחור ומוצא בכך סימן רע שעליו להיזהר מהעסקה - הוא איסור מנחש. אבל אדם שעושה סימן כי אם הבוס יאמר בוקר טוב - משמע שהוא איש נחמד, זה בהחלט יכול להיות סימן מלמעלה.

בהתאם לזה מביאה הגמרא לגבי סימני ראש השנה, שהם סימן מברר ובודק איזו שנה מצפה לנו:

הוריות יב, א: מי שרוצה לדעת אם יוציא שנתו - יתלה נר בעשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים במקום שלא

חנו ואוכלו - הוא נזכר להתפלל שירכו זכויותיו וכשרואה כרתי הוא רמז להתפלל על הכרתת שונאינו.

הוא היה זקן וחלש אחרי יותר משישים שנות הנהגה ושכב עייף במיטתו. לפתע נעשה רעש והמולה בחוץ. הפמליה של המלך יואש נכנסה לחדר והמלך סיפר בבהלה כי מלך ארם היושב ברמשק מתכוון לפרוץ במלחמה כנגד ישראל.

הנביא הורה למלך לקחת בידיו קשת וחיצים ולירות את החץ. המלך ירה את החץ ואלישע הכריז: "חץ תשועה לה' וחץ תשועה בארם". אחר כך הורה הנביא למלך לאסוף את החיצים ולהכות אותם באדמה. המלך הכה שלוש פעמים, אך אלישע קצף עליו: למה הכית רק שלוש? אילו היית מכה חמש פעמים, היית מכלה את ארם ועכשיו שהכית רק שלוש - תכה אותם שלוש פעמים בלבד. דברי הנביא התקיימו במלואם: יואש הכה את הארמים שלוש פעמים והם המשיכו להוות איום על ישראל.

סיפור דומה בסוף ספר ירמיהו: אלו היו הימים האחרונים של בית המקדש הראשון, הבבלים העבירו לבבל את המלך צדקיהו והעיר עמדה לפני חורבן נורא. אחר משרי המלך בשם שריה בן נריה, הלך לבקר את המלך האסור בבבל. הנביא ירמיהו נתן בידיו ספר עם נבואות אודות בבל והורה לו לקשור את הספר באבן, לזרוק אותו במי נהר פרת הסמוכים לבבל ולומר: "ככה תשקע בבל".

מה מונח כאן? כיצד מספר הפעמים שהיכה המלך עם החיצים באדמה יכריעו את גורל ארם? ומדוע להטביע את ספר הנבואות בנהר פרת בכדי לסמל את שקיעת בבל?

רמב"ן בראשית יב,ו: דע כי כל גזירת קיריע כאשר תצא מכוח גזירה אל פועל דמיון תהיה הגזרה מתקיימת ... ולכן יעשו הנביאים מעשה בנבואות, כמאמר ירמיהו: 'וְהָיָה כְּכִלְתָּךְ לְקַרְאֵת אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה תִּקְשֹׁר עָלָיו אֶבֶן וְהִשְׁלַכְתָּ אֶל תוֹךְ פֶּרֶת וְאַמְרָת כֹּכָה תִשְׁקַע בָּבֶל'. וכן ענין אלישע בה-ניחו וזרעו על הקשת ... וַיִּקְצוּף עָלָיו אִישׁ הָאֱלֹוִקִים וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת חֲמֵשׁ אוֹ שֵׁשׁ פְּעָמִים אֲזִי הַכִּיתִי אֶת אָרַם עַד כְּלָה'.

אנו לא מבינים כלום ברוחניות וקשה להבין את גודל מרחק המושגים בינינו ובין העולמות העליונים. אבל לדבר עם מלאך על כסף, זה כמו לדבר איתנו על עולם האצילות...

הנקודה היא, המעבר בין הידיעה בראש ובין החוויה הממשית הפעילה. האדם הוא יצור מורכב שצריך זמן ומראה חושי כדי לתפוס את החוויה. ראש השנה מתרחש באמצע החיים, כאשר רק לפני כמה שעות עוד היינו בעבודה או בלחץ הקניות לחג ולכן נדרשת טלטלה אמיתית כדי לקלוט באיזה סיפור רציני מדובר. הדרך לכך היא מראה עיניים שטוב מכל הסבר רעיוני.

כמו הרגע בו נכנסים לבית הכנסת ורואים את הפרוכת הלבנה על ארון הקודש ובימת הקריאה ומכירים שראש השנה הגיע. כך מסופר אפילו על משה רבינו, ששומע מהקב"ה בכבודו ובעצמו "לך רד כי שחת עמך", והוא עדיין אינו מקשר בין התיאור ובין המציאות בפועל. הוא ממשיך ויורד עם הלוחות במטרה להעניק אותם לישראל. רק כשרואה את העגל והמחולות - תופש מה הולך כאן ומטיח את הלוחות בקרקע.

קהלת ו,ט: טוב מראה עיניים מהלך נפש.

בהערה⁴ הובאה הרחבה יפה ממשלו המפורסם של הצדיק מברדישטוב למשמעות התקיעות.

אולם סוף-סוף משמעות הגמרא היא ש"סימנא מילתא". היינו שהסימן הוא אירוע משמעותי שפועל המשכת שפע למטה. לכן חשובי הראשונים מביאים הסבר מעמיק אודות העניין והדברים נראים בכמה מקומות בשיחות אדמו"ר.

המטרה היא ליצור ממשק בין העולם העליון והתחתון. לגרום לשפע הרוחני המופשט לרדת עד הבנק והחלב במטבח. הרמב"ן מוצא את הסוד בתופעה משונה שחוזרת על עצמה אצל הנביאים שוב ושוב: הם עושים סימנים גשמיים כדי לבטא את הנבואה שיורדת מהשמים והסימנים הפיזיים חייבים להתבצע בצורה מדויקת, עד ששינוי קל פוגע בהתממשות הנבואה.

ספר מלכים (ב פרק יא) מספר על חוליו האחרון של הנביא אלישע.

4 הצדיק רבי לוי יצחק מברדישטוב אומר רעיון דומה לגבי טעם התקיעות. השופר הוא אחד הנעלמים בין מצוות התורה. בעוד שבכל אחד מהחגים יש "כי" לטעם המצווה, כמו "כי בו יצאת ממצרים", "כי ביום הזה יכפר עליכם", "כי בסוכות הושבת את בני ישראל", הנה לגבי ראש השנה לא נאמר בתורה "כי".

דוד משלים ואומר: "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלוהי יעקב". למדנו כי תקיעת השופר קשורה ליום הדין. חכמינו מלמדים כי תרועת השופר מזכירה את עקרת יצחק בו מסר אבינו את נפשו על ציווי ה' והדבר מעורר רחמים בדין.

השאלה היא, למה צריכים את השופר? וכי הקב"ה לא זוכר את העקדה בלי השופר? הצדיק מברדישטוב אומר משל נוקב: מעשה במלך שנהג לפשוט את בגדי המלוכה ולשוטט בין האזרחים לבחון את מצב הרוח בקרב בני מדינתו. באחד הימים טעה בדרך ונכנס לעובי היער. במשך שעות התרוצץ מכאן לכאן כשהוא מבוהל מאימת שודדי היער. בסוף, זיהה צריף קטן ורץ אליו בכוחותיו האחרונים.

אדם מסביר פנים הניח ארוחה חמה על השולחן והציע מיטה עבור האורח. המלך עשה שם את הלילה, ובבוקר לחץ את ידו של המארח וגילה לו את זהותו האמיתית. 'אני הוא מלך המדינה, ולעולם לא אשכח את מה שעשית עבורי. דלת הארמון תהיה פתוחה בפניך תמיד'.

חלפו שנים ואותו מארח, איש היערות, חטא כלפי השלטונות. הוא הובא לפני המלך ודינו נחתם למוות. השנים החולפות השכיחו מאת המלך את האיש שהיטיב עמו. רגע לפני הגדרום, פנה האיש בבקשה אחרונה. "אנא המלך, ירום הודו, ילבש אותם הבגדים שלבש כשנכנס לביתי באותו לילה גורלי". זו היתה בקשה אחרונה של נידון למוות והמלך נעתר לה. הוא לבש את הבגדים הישנים וברגע צף ועלה במוחו אותו לילה נורא, כמו גם החסד המופלא שעשה איתו האיש. הוא מיהר להוריד ממנו את השלשלאות וביטל את גזר הדין.

תרועת השופר, אמר הרב מברדישטוב, היא ה'בגדים' שליוו את המעמד הנשגב של מתן תורה בהר סיני. בראש השנה, אנחנו לובשים שוב אותה התפאורה ומזכירים לפני ריבונו של עולם זכות אבות ובנים.

של כיפוף ענף לתוך האדמה. כאשר החקלאי רוצה להרחיב את הכרם שלו, הוא לוקח ענף מחובר לקרקע וטומן את ראשו בצד אחר בקרקע – וכך ממשיך את הנטיעה המקורית אל הנטיעה החדשה.

כך המוכן העמוק של הברכה הוא **להבריך בין העולמות** ולהמשיך אור ה' למטה. להציף את מקורו הנעלה של המזון אשר כפרשת השבוע: "לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על מוצא פי ה'".

תורה אור לזג: תקנו חז"ל לברך ברכת המצוות לפני כל מצווה, כי ברוך מלשון המברך הגפן, שהוא מכופף ראש הזמורה לארץ ומשם צומח גפן אחר, והיינו בחינת השפעה והברכה מעולם עד עולם. לכן כתיב גבי יוסף 'ויקראו לפי ניו אברך', לפי שהיה צדיק המקשר מעולם עד עולם. ועניין ברכה זו הוא כדי להיות גילוי 'מלך העולם', היינו שיהיה גילוי מלכותו יתברך נראה לעיני כל העולם.

לכן הברכה מוסיפה כביכול כוח וטובה בקב"ה. שכן היא מרחיבה את גבולות האלוקות ומבריכה את הקדושה במקומות שהיא אינה מאירה מצד עצמה.

רעיון דומה הוא גם במושג הברכה בין אדם לחברו: כל שפע שיורד מלמעלה, צריך לעבור תהליך של הגשמה, עד שהוא מגיע לעולם למטה. שם לא מדברים על מניות ואגרות חוב ופרה שתינתן חלב, אלא על טוב במובנו הרוחני. השפע צריך לעבור תהליך של השתלשלות בין העולמות העליונים, עד שהוא מגיע למטה והופך להיות כסף מזומן שאפשר לשלם אתו במכולת.

הבעיה היא, שהמעבר בין העולמות מותנה בכך שהאדם יהיה ראוי **לקבלת השפע ביום הנתינה**. לכן יש דין ומשפט מחודש בכל שלב בצנרת, האם לבצע את המשך הורדת השפע העליון עד לעולם הזה או להשאיר אותו **כפי שהוא בעולם העליון** ואז נזכה לקבל את השפע הזה רק כשנגיע אל העולם ההוא. זאת אגב, הסיבה לכך שאנו מתפללים מדי יום מחדש לקבלת שפע והרי הכל נגזר בראש השנה? אלא הבקשה בכל יום היא, שהשפעה תרד עד למטה ממש בתחום הספציפי הנדרש לנו.

הרשב"א מבאר בדרך דומה את המילה "ברכה": מלשון "ברכה", מאגר. משום שלכל אחד יש מאגר של שפע למעלה, שיכול לרדת עד למטה בצורה גשמית או יכול להיצבר בשבילו בברכה העליונה.

דוגמא: בסוף ימיו של דוד המלך, הוא שכב חולה וזקן ובנו אדוניה בן חגית החליט לנצל את הוואקום השלטוני ולהכריז על עצמו כמלך. הדבר נודע לבת שבע והיא מיהרה לחדרו של דוד לתבוע

דוגמא: לאחר חטא המתלוננים בפרשת בהעלותך, משה רבינו מבקש למות! לא פחות. "הרגני נא הרוג". מסביר שם המשך חכמה כי משה רבינו הרגיש שהוא אינו מבין עוד את הצרכים שלהם ולכן אינו יכול לייצג אותם בפני ה'. משה רבינו היה ילוד אישה ובכל זאת הגיע למצב בו לא היה מסוגל להבין התמכרות ותלות באוכל. קל וחומר שמלאכי השרת למעלה אינם דנים בצרכים כאלו.

הדין ומשפט למעלה עוסק במושגים מופשטים של טוב עקרוני ולא יורד לדבר על כסף ובריאות. לכן נדרש לעשות מעשה גשמי כדי להוליך את הברכה השמימית לתוך כלים פיזיים.

באותה דרך מבארים אדמור"י חב"ד את התמיהה האדירה בעצם המושג "ברכה". היהדות כולה מושתתת על ברכות שמברך האדם לקב"ה וכן הברכה בין הבריות שמברך אדם גדול לאדם קטן.

התמיהות עצומות: מה שייך לברך את ה'? מי אנחנו ומה אנחנו שנברך את האין סוף? ברכה עניינה **להוסיף שפע בישות המתברכת**. ברכה היא אינה הילול, הודאה ושבח כתוצאה משפע שקיבלנו. אלא להיפך: **יצירת שפע למתברך**. כשאדם מברך פירושו, שהמברך עומד במדרגה עליונה ואילו המתברך עומד במקום של תלות וזקיקות לו. והתמיהה עצומה: איך יהודי מברך את הקב"ה?

בראשית ב,ג: ויברך אלוקים את יום השביעי – **אבן עזרא:** פירוש ברכה **תוספות טובה**, ביום זה תתחדש בגופות כוח בתולדות (התחדשות הגוף) ובנשמה כוח ההיכר והשכל.

שו"ת הרשב"א ח"ה נא: מהו ענין הברכות? שהברכה תר- ספת טובה ומה יוסיף עבד לאדוניו?

כך אפשר לשאול על הברכה הפשוטה, שמברך יהודי לחברו: מה עניינה? אם השפע מגיע הוא מגיע ואם לא – לא מגיע ולא תועיל הברכה?

אדמור"י חב"ד מבארים שהברכה יוצרת חיבור בין העולמות וממשיכה כאן את הנוכחות האלוקית הנסתרת. היא המדבקה שמדביק היצרן על התפוח כדי שכולם יידעו את מקור הנטיעה.

רבינו הזקן מוצא זאת בעצם המילה "ברכה". "ברכה" היא משורש "בָּרַךְ", שפירושו **לכופף מלמעלה למטה**. כך נאמר על אליעזר "ויברך את הגמלים", שהוא כופף את הרגליים הגבוהות שלהם לשתות מהבאר. המשנה אומרת: "המברך את הגפן", שהיא פעולה

5 מסופר על הבית יוסף שהתמודד עם שאלה הלכתית חמורה. הוא התייגע להבין את הסוגיה ולא הצליח. הבית יוסף צם והתענה עד שזכה והאיר במוחו ביאור מופלא. הוא מיהר לכתוב את התירוצו על דף נייר והורה לה' על החידוש שזכה לגלות. הוא לא גילה את הדבר לאיש, אך למחרת כשעבר על יד תלמוד התורה בצפת, הוא נדהם לשמוע את המלמד מספר לתלמידיו כי עלתה במוחו קושייה חמורה – הקושייה עמה התמודד הבית יוסף – והמלמד ממשיך ומספר כי הבוקר בדרך לתלמוד תורה עלה במוחו תירוצו – והוא חזר את הביאור עליו חשב הבית יוסף באמצע הלילה.

דעתו של הבית יוסף חלשה מכך, הנה מלמד פשוט עלה בקלות על ביאור שעלה לו ביגיעה רבה. אולם הסבירו לו מן השמים כי לאחר שהוא כתב את הביאור וגילה אותו במציאות העולם – הוא עומד קיים בחלל העולם הגשמי וכל אחד יכול לתפוס אותו.

6 ידוע הסיפור שהאריכו בו רבותינו נשיאנו, על אותו יהודי פרוש שעזב את ביתו עשרות שנים וחי בקדושה בבית הכנסת מול הגמרא, כשהוא מנותק מהמציאות הגשמית, ללא אישה וראגות פרנסה. הבעש"ט שהיה נסתר ולא מוכה שאלו "איך הבריות" ו"איך הפרנסה", והלה התרגז. הסביר הבעש"ט כי הוא מונע את הפרנסה של הקב"ה. דוד המלך אומר "ואתה קדוש יושב תהילות ישראל" – אתה קדוש 'יושב' ורוצה בתהילות ישראל שמברכים על חיי הקיום הגשמיים ואילו אתה שחי בפרישות – מונע כביכול את פרנסתו.

לעניין מעשי. כך נהיה בטוחים כי הסימנים הטובים ייצאו מגדר "סימנים" ויהפכו להיות ברכות ממשיות בגשמיות וברוחניות, בכלל ובפרט, עד ברכת הגאולה האמתית והשלמה בקרוב ממש.

4. תורת מנחם תשי"ט א/173: התוועדות חסידית מסוגלת לפעול יותר ממלאך מיכאל ... אך בכל עניין צריך שתהיה **אחיזה בגשמיות**, כמו שהקב"ה צווה לנביאים לעשות פעור לה גשמית המתאימה לנבואתם, כי כל זמן שלא נמשך הדבר בגשמיות - עלול להשתנות עי"ז שיגרום החטא ולהיפך. כך כשרוצים להמשיך את ההתעוררות מההתוועדות שתפעל בעולם - צריך לעשות אחיזה בגשמיות.

את קיום ההבטחה כי שלמה בנה יישב על כיסא המלוכה. דוד ציווה להוביל את שלמה אל מעיין הגיחון בקצה ירושלים ולמשוח אותו למלך. כאשר בניהו בן יהוידע שמע את בקשת דוד, הכריז: "אמן כן יהי רצון". שואל רבנו בליקוטי תורה (קרח נה, ג), מה הייתה כוונת ההכרזה "אמן כן יהי רצון"? הרי עמדו לקיים מיד את בקשת המלך? אלא בניהו חשש כי יקומו מקטרגים על ההחלטה והיא תישאר **במובן הרוחני בעולמות העליונים**. לכן הכריז "אמן", כדי שהדברים יעקפו את הקטרגים ויתקיימו למעשה למטה⁷.

נשוב אל הנושא שלנו: הסימנים בראש השנה. תכלית הסימנים היא לתרגם את השפע הרוחני אל בני, חיי ומזוני ושייכרתו שונאינו.

תשובת רב האי גאון (אוצר הגאונים תשובות 115): כך המנהג מכל החכמים בראש השנה שמקריבים לפניהם טנא שיש בו דלעת ופול המצרי ... וכך הראה הקב"ה סימן לנביא: 'מקל שקד, כי שוקד אני על דברי לעשותו'.

ו. הרבי מתרגם את הדברים בצורה מרתקת אל **ההתחדשות הרוחנית**. כשם שראש השנה הוא יום הדין על עתידנו הגשמי, כך מועדי תשרי הם ימים של **התחדשות רוחנית**. כל אחד חווה התעוררות בימים הללו לתקן את הטעון תיקון בחייו בכל המובנים.

אמנם כדי שההתעוררות הזו תחלחל לעולם המעשה, מוכרחים **לתפוס אותה בהחלטה כמותית ומדידה**. הרבי התבטא כמה פעמים בחיוב כי פעם אמרו על מדינת איטליה, שהיא מפוזרת ומבלבלת (בניגוד לגרמניה ושווייץ שהיו יקרים). סיפרו עליהם כי עובדי הרכבת מפעילים את קטר הרכבת, הם מעמידים את הקרונות מאחוריו - אך **שוכחים לחבר את הקטר אל הקרונות...**

אם רוצים להמשיך את ההתעוררות של ראש השנה אל ימי השנה, עלינו 'לחבר את הקטר אל הקרונות' ולקבל בראש השנה **החלטה טובה אחת** שתחבר את כל ההתעוררות הזאת אל ימי המעשה ותשמר את אוירת החגים לכל אורך השנה.

למה הדבר דומה? סיפור יהודי ידוע מספר על איש עני, חסר מזל, שלא הלך לו כלום בחיים. פעם תפס יוזמה, נכנס אל הרבי שלו והכריז כי הוא רוצה לחתום דיל עם האלוקים. אם ה' נותן לו ברכה בעסקים, הוא מתחייב לתת חצי מכל רווחיו לצדקה. "חצי?! האם אתה תיתן לה' חמשים אחוז מכל מה שתרוויח"? "כן רבי".

"אני רוצה להבין, אמר הרבי, אם תרוויח מיליון דולר, תתן לקב"ה 500,000"? - "כן, רבי". "ואם תקנה שני מגרשים במנהטן, תיתן אחד לצדקה"? - "כן, רבי". "ואם", שאל הרבי בלחש, "יהיו לך שתי פרות בחצר, תעניק אחת לקב"ה"? פתאום הייתה שתיקה מכיוונו של היהודי. שכן בחצר הבית שלו, עמדו שתי פרות זקנות שנתנו חלב ופרנסו את המשפחה...

כולנו גדולים בחלומות, אבל פחות טובים ביעדים. כדי לחבר את הקטר אל הקרונות, חשוב להיות מציאותיים ולתרגם את ההתעוררות

7 בכך מבאר רבינו הזקן את הרעיון של "ברכת כהנים": "עד מהרה ירוץ דברו". זו וועדה עוקפת קטרגים, וועדת חריגים לקיצור הליכים (כמו וועדות הריון הלאומיות שנועדו לקצר תהליכים ולהריץ פרויקטים ענק בדיוק) כדי לפעול את זירוז הורדת השפע מעולם לעולם. הכהנים הם כמו פקידים בכירים שמשרים תוקף של השפעה וגורמים שהחסד ירד במהירות למטה בלי דין ומשפט.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il